

دانشگاه جامع علمی کاربردی
مرکز شهرداری میارجمند

گردشگری و رونق اقتصادی و توسعه پایدار

امروزه گردشگری یک فعالیت اجتماعی و اقتصادی قابل توجه در سطح داخلی و بین المللی است. این صنعت از سال 1950 رشد مداوم داشته و به عنوان یکی از منابع عظیم اشتغال مطرح می شود.

دو پیامد مهم ظهور گردشگری:

اول - گردشگری منبع ارزشمند و رو به رشد درآمد، ارزآوری و اشتغال است و مدتها به عنوان ابزاری موثر برای توسعه اجتماعی-اقتصادی داخلی یا منطقه ای محسوب می شده است و از 1980 تا کنون یکی از عناصر مهم راهبردهای توسعه اکثر کشورها (چه صنعتی و چه در حال توسعه) محسوب می شود.

دوم - رشد سریع گردشگری توجهات را به عواقب منفی بالقوه منفی یا مخرب توسعه گردشگری در محیط زیست های مقصد و جوامع جلب کرد.

اوایل 1960، معرفی بسته های سفر تابستانی به بازار انبوه اروپای شمالی موجب نگرانی از رشد لجام گسیخته گردشگری در تفرجگاههای سواحل اسپانیایی شد. و تا دهه 1990، تاثرات گردشگری و گردشگری انبوه از نگران کننده ترین موضوعات موضوعات برای موسسات آموزشی، گروههای فشار، روزنامه نگاران و بخش های خصوصی بود.

چالش پیش روی مقصدهای گردشگری چگونگی رسیدن به تعادل بین توسعه گردشگری و پیامدهای منفی آن یا به عبارت بهتر، چگونگی مدیریت موثر توسعه گردشگری است.

پس از اوایل 1990، مشخص شد که راه حل این معضل در توسعه پایدار گردشگری قرار دارد. با پیدایش توسعه پایدار، توسعه پایدار گردشگری نیز در همه جا به عنوان هدف و سیاست برنامه ریزی پذیرفته شد.

توسعه پایدار گردشگری مانند توسعه پایدار بحث برانگیز است. بنابراین، توسعه پایدار گردشگری نیز هم حمایت و هم انتقاد دریافت کرد. در واقع با وجود فراوانی سیاست ها و رهنمودها برای توسعه پایدار گردشگری در سطوح ملی، محلی و بین المللی، در عمل شواهد نسبتا محدودی از اجرای آن موجود است.

برای درک توسعه پایدار گردشگری، باید تعاریف گردشگری، توسعه و محیط زیست به درستی درک شود.

گردشگری

گردشگری فعالیت یا فرایند جدیدی تعریف می شود که به طور بالقوه موجب تسریع توسعه می شود.

گردشگری به دلیل انتزاعی و چندبعدی بودن تعاریف متفاوت و متعددی دارد. تعاریف گردشگری شامل تعاریف فنی و مفهومی می شود. تعاریف فنی برای اهداف آماری یا قانونی به کار می روند و شامل مولفه های زمانی و مکانی است. تعاریف مفهومی معنا و کارکرد گردشگری را می رساند و بر ماهیت گردشگری تاکید دارد. ارائه تعریف مفهومی جامع و منحصر بفرد برای گردشگری کاری غیرواقعی است.

گردشگری امروزه یک تجارت عظیم و از ارزشمندترین بخش های صادراتی و شاید چهارمین صادرات بزرگ دنیاست.

گردشگری معمولاً به صورت یک نظام مبتنی بر جغرافیا مفهوم سازی می شود که شامل چهار مولفه کلیدی است: منطقه تولید گردشگری، منطقه مقصد گردشگری، منطقه ترانزیتی، محیط زیست (که در داخل آن گردشگری ایجاد می شود، مناطق حمل و نقل و مقصد در آن واقع شده اند و با گردشگران تعامل متقابل دارد). توسعه پایدار گردشگری نوعاً بر منطقه مقصد خاصی متمرکز شده اند.

چرا به گردشگری به عنوان یکی از گزینه های توسعه توجه می شود؟

- رشد و توسعه سریع گردشگری در سراسر جهان منجر به یکپارچگی تقریباً جهانی آن با برنامه ها و سیاست های توسعه ملی و محلی شده است. از دیدگاه مقصد، علت وجودی گردشگری نقش شناخته شده آن به عنوان تسریع کننده توسعه یا به طور دقیق تر رشد اقتصادی است. قانع کننده ترین دلیل برای پذیرش گردشگری به عنوان یک راهبرد توسعه، نقش بالقوه آن در اقتصاد محلی و بومی است و منبع درآمد ارز، اشتغال و درآمد دولت محسوب می شود.

- گردشگری به مثابه رشد صنعتی (گردشگری، به عنوان یکی از سریع ترین بخش های در حال رشد جهان، گزینه ای برای توسعه امن محسوب می شود).

- گردشگری به مثابه عامل بازتولید ثروت (گردشگری ابزاری موثر برای انتقال ثروت از کشورهای غنی تر و توسعه یافته به مناطق فقیرتر هم از طریق هزینه های گردشگر و هم سرمایه گذاری بین المللی است. در سطح داخلی نیز گردشگری باعث می شود تا ثروت به طور بالقوه در مقیاس ملی توزیع شود).

-پیوندهای بازگشتی (گردشگری نسبت به سایر بخش ها به طور بالقوه فرصت های بیشتری برای پیوندهای بازگشتی در اقتصاد محلی ارائه می کند که البته این مساله بستگی به اقتصاد منطقه دارد).

-بهره گیری گردشگری از زیرساخت های رایگان طبیعی (توسعه گردشگری غالباً براساس وجود جاذبه های طبیعی یا انسان ساخت است و نسبت به سایر بخش ها هزینه های راه اندازی کمی دارد).

-گردشگری بدون موانع تجاری (معمولاً کشورها به ندرت بر حق شهروندان خود برای سفر به خارج از کشور، جایی که از آن دیدن می کنند و میزان خرج آنها محدودیت قائل می شوند).

محیط زیست گردشگری

گردشگری فعالیتی وابسته به محیط زیست است. به بیان دیگر، محیط زیست یکی از عناصر اساسی تجربه گردشگری است. حفظ محیط زیست سالم و جذاب، هم برای موفقیت بلندمدت گردشگری و هم برای توسعه اجتماعی و اقتصادی از طریق سیستم گردشگری ضروری است. توسعه پایدار محیط زیست پیش نیازی برای بهینه سازی توان بالقوه توسعه گردشگری است.

محیط زیست گردشگری شامل چه چیزهایی است؟

محیط زیست گردشگری را می توان دارای ابعاد اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی در کنار بعد طبیعی دانست. و می توان آن را به صورت زیر تعریف کرد:

نظم وسیعی از عوامل که (فقدان) صرفه های خارجی یک تفرجگاه گردشگری را نشان می دهند: عوامل طبیعی، انسان شناسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، تاریخی، معماری و زیرساختی طبیعی که نشان دهنده زیستگاهی است که به آن فعالیت های گردشگری افزوده می شوند و در نتیجه از طریق وجود کسب و کار گردشگری استثمار و تغییر داده می شود.

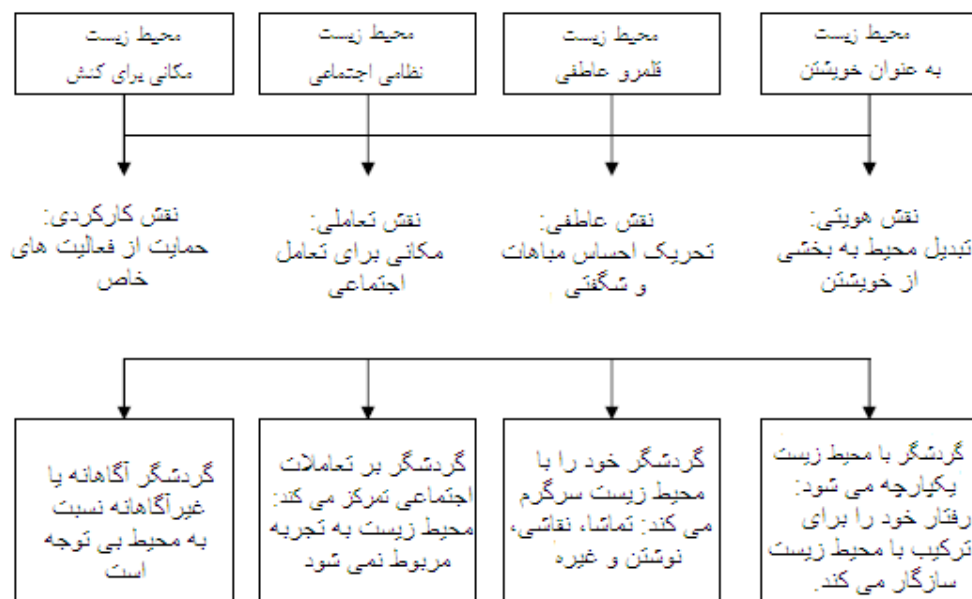
از دیدگاه سیستم گردشگری، محیط زیست گردشگری نه تنها مناطق مقصد گردشگری است بلکه همچنین مناطق تولیدکننده و البته مناطق حمل و نقل را در بر می گیرد.

بعد از تعریف محیط زیست گردشگری، موضوع مهم دیگر توجه به برداشت های متفاوت گروهها از محیط است. به عبارت دیگر، روشهایی که محیط زیست گردشگری از سوی گروههای متفاوت درک یا ارزش گذاری می شوند

شاید با هم بسیار متفاوت باشد. روشهایی که جوامع محلی، گردشگران و سایر ذی نفعان محیط زیست، محیط زیست مقصد را درک یا ارزش گذاری می کنند با هم متفاوت است.

ادراک و نحوه ارتباط گردشگران با محیط را با رسم نمودار توضیح دهید:

گردشگران بسته به نگرش، انگیزه و رفتارشان به شیوه های مختلف، محیط زیست مقصد را درک و با آن ارتباط برقرار می کنند:

تجربه های گردشگران در مورد محیط زیست

موضوع دیگر اینکه عناصر تشکیل دهنده محیط زیست گردشگری (طبیعی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی) همگی ارزشمند هستند. برخی از این عناصر ارزش اقتصادی دارند و برخی رایگان هستند ولی به درآمدهای گردشگری کمک می کنند.

توسعه

توسعه در مفهوم قوی خود، به معنای استفاده از منابع تولید جامعه جهت بهبود شرایط زندگی فقیرترین افراد است و در معنای ضعیف خود، به معنای سهم بیشتر از همه چیز برای تمامی افراد در چارچوب بیشترین سهم برای عده انگشت شمار. فرق توسعه با رشد اقتصادی در این است که توسعه به شرایط تولید اهمیت می دهد. برای مثال به محیط زیست آسیب دیده توسط فعالیت اقتصادی، نتایج و فعالیت های اجتماعی، توزیع درآمد و رفاه افراد. هدف توسعه بهبود زندگی است. توسعه باعث پیشرفت اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی می شود.

نقش بالقوه گردشگری در تحریک رشد اقتصادی اشتیاق اولیه را حول پیدایش آن در مقیاس انبوه در دهه 1960 پایه ریزی کرد. آن زمان رشد اقتصادی نه تنها پیش نیاز توسعه بلکه مترادف آن به شمار می رفت. در نتیجه، گردشگری در ابتدا ابزار موثر توسعه قلمداد می شد تا جایی که نشان دهنده محرک قابل توجه و فزاینده رشد اقتصادی در زمینه بین المللی، ملی، محلی و منطقه ای بود. با افزایش شناخت در زمینه فرایندهای توسعه، تحولاتی در اهداف یا معنای توسعه و نظریه های و پارادایم های توسعه یا ابزاری که با آن بتوان به توسعه تعریف شده دست یافت ایجاد شد. در نتیجه هدف مطلوب توسعه گردشگری از رشد اقتصادی به مفهوم گسترده تری گسترش یافته است که شامل تبعات اجتماعی-فرهنگی، سیاسی، زیست محیطی و همچنین اقتصادی است، مفهومی که در بسیاری موارد به توسعه پایدار گردشگری اشاره دارد. در نتیجه، مفهوم توسعه گردشگری از رشد اقتصادی به گردشگری به عنوان توسعه پایدار رسیده است.

نظریه های توسعه و گردشگری

نظریه های توسعه و گردشگری به موازات هم از زمان جنگ جهانی دوم رشد کرده اند و نقاط مشترک زیادی دارند. نخستین پژوهشها درباره گردشگری به عنوان ابزار توسعه توسط برنامه ریزان و اقتصاددانان سازمانهایی از قبیل سازمان ملل، بانک جهانی، و سازمان مشارکت و توسعه اقتصادی انجام شد.

طی دهه 1960، گردشگری بنا به ضرورت با توسعه به تعادل رسید که بخشی از الگوی نوسازی شمرده می شود. باور بر این بود که گردشگری ارزش خارجی و مشاغل را افزایش می دهد و هزینه های گردشگری با اثراتی چندبرابر تحریک اقتصاد محلی را به همراه دارد.

نظریه نوسازی و گردشگری را توضیح دهید.

فرایندهای توسعه از ابتدا بر رشد اقتصادی تمرکز داشتند و هدف نوسازی (غربی سازی) جوامع بود. براساس این نظریه که همه جوامع پیرو یک مسیر تکاملی اجتناب ناپذیر از ساختارها، نهادها و ارزش های سنتی به سمت ساختارها، نهادها و ارزش های نوین هستند، به محض اینکه شرایط مرحله جهش فراهم باشد توسعه یا نوسازی ممکن می شود. مرحله ای که تجلی یافته در پیدایش یک یا چند صنعت مهم است که موجب رشد و سرمایه گذاری بیشتری می شود. قطب های رشد: صنایع یا بخش های ویژه که اغلب نیازمند سرمایه گذاری خارجی هستند. به این ترتیب انگیزه های رشد در سراسر منطقه نفوذ می کند، در اصل موجب القاء نوسازی بیشتر می شود. اگرچه مطابق نظر میدرال (1963) شاید اثرات نامطلوبی رخ دهد.

اثرات نامطلوب: ممکن است یکی از قطب های رشد نسبت به مردم و منابع مانند آهن ربایی عمل کند که از طریق آن اشاعه رشد اقتصادی کاهش یابد و با ترک مردم، دیگر مناطق خالی شوند و در نتیجه به طور بالقوه ای موجب افزایش نابرابری های اجتماعی اقتصادی شود.

رابطه بین نوسازی مبتنی بر رشد اقتصادی و گردشگری کاملاً آشکار است:

در بسیاری از کشورها گردشگری در عمل به عنوان یک قطب رشد معرفی شده که هدف آن تحریک رشد اقتصادی و توسعه بوده است. مانند کشورهای کوچک جزیره ای و کشورهای کوچکتر کمتر توسعه یافته

گردشگری در بسیاری موارد ابزار توسعه منطقه ای موثری محسوب می شود:

بسیاری کشورهای صنعتی: گردشگری برای بازسازی اقتصادی مناطق روستایی حاشیه ای و نواحی شهری فراصنعتی رو به افول ترویج می شود (مانند کنکون در مکزیک).

مفاهیم مربوط به نظریه نوسازی به طور کل در توسعه گردشگری به طور ویژه منعکس می شوند. مثل مفهوم اثرات بازگشتی (نشیب) و افزایش گردشگری که مستقیماً با انگیزه های رشد و اثرات تراوش به پائین مرتبط است.

توانایی هر مقصدی برای بهره مندی از فرصت های توسعه که گردشگری آنها را عرضه می کند، به تنوع و بلوغ اقتصاد محلی (اینکه به مرحله جهش رسیده یا نه) بستگی دارد. بنابراین اگرچه تعدادی از کشورها با حداقل

سطح توسعه (حدود 50 کشور فقیر) به بخش های گردشگری نسبتاً موفق خود می بالند، همیشه به معنای رشد و توسعه اقتصادی گسترده تری نبوده است.

گردشگری و نظریه توسعه جایگزین را توضیح دهید.

پارادایم توسعه جایگزین در پاسخ به شکست آشکار جریان غالب مدل های متعارف مبتنی بر رشد اقتصادی پدیدار شد. توسعه جایگزین رویکردی از پائین به بالا و مردمی ارائه می دهد که جایگزینی برای مدل های رشد اقتصادی از بالا به پائین و توسعه غرب محور است که در درجه اول بر مسائل انسانی و زیست محیطی تمرکز دارد. از این رو اعتقاد اساسی توسعه جایگزین این است که توسعه باید درون زا باشد. به بیان دیگر، فرایند توسعه باید از نیازهای هر جامعه ای نشات بگیرد و از طریق آنها هدایت شود تا اینکه عوامل خارجی آن را تحمیل یا اجرا کنند. بنابراین، توسعه جایگزین رویکردی مردم محور یا عامه پسند نسبت به توسعه است که نه تنها بر نیازهای اساسی (رفاه مادی و اجتماعی) بلکه بر ترغیب خوداتکایی تاکید می کند و با کمک گرفتن از نظام ها و دانش بومی، فرایند توسعه را استحکام می بخشد.

در نتیجه، فرایند توسعه جایگزین با تاکید بر مشارکت و تصمیم گیری آحاد جامعه از تمرکززدایی یا بومی سازی (در مقایسه با نوسازی مبتنی بر رشد اقتصادی دولتی) دفاع می کند. این امر به توانمندسازی جوامع محلی و افزایش بالقوه نقش زنان کمک می کند. در عین حال، مشارکت بیشتر سازمان های مردم نهاد یکی از عناصر ضروری رویکردهای مردمی جایگزین نسبت به توسعه محسوب می شود. اگرچه مسولیت های چندگانه سازمان های مردم نهاد و اتکاء آنها به کمک های بین المللی ممکن است میزان واقعی تمرکز آنها بر نیازهای جوامع محلی را محدود سازد.

از اواخر دهه 1980، در حالی که توسعه به سرعت با پایداری زیست محیطی ارتباط پیدا می کرد، توسعه جایگزین مترادف با توسعه پایدار شد. مفهوم توسعه جایگزین طی دهه 1980 در توسعه جایگزین گردشگری بازتاب یافت:

تاکید بر رویکرد مشارکت جامعه نسبت به گردشگری با ایجاد شالوده ای برای تداوم اهمیت مشارکت های انحصاری به طور کلی و به ویژه گردشگری اجتماع محور در توسعه پایدار گردشگری و بخصوص اکوتوریسم.

مسائل جنسیتی، توانمندسازی و پایداری زیست محیطی وارد گفتمان توسعه پایدار/جایگزین گردشگری شدند و به عقیده بسیاری اکنون گردشگری جایگزین با توسعه پایدار گردشگری مترادف است.

این رویکرد به عنوان جایگزینی برای توسعه انبوه گردشگری پیشنهاد می شود. شکل مناسب تر یا بهتر گردشگری در مقایسه با گردشگری انبوه متعارف.

اشکال گردشگری جایگزین: مسولیت پذیر، مناسب، سبز، اکوتوریسم، خوب

سفر مسولانه شیوه جدید مسافرت برای کسانی است که به اندازه کافی تجربه گردشگری انبوه داشته اند. این شیوه همراه با احترام و منفعت رساندن به مردم محلی و محیط زیست است، اما چیزی فراتر از اینهاست. اگر برای تمدد اعصاب، رضایت، اکتشاف، ماجراجویی و یادگیری سفر می کنید تا اینکه صرفاً برای گذشتن از مکان ها و اشیا پس سفر مسولانه مخصوص شماست.

مسافر مسئول برای اصالت، یعنی رویدادهای جدایی ناپذیر از سنن، فرهنگ و رسوم مردم محلی ارزش قائل می شود تا برای چیزهایی که برای گردشگری ایجاد شده اند یا چیزهایی که معنا و کاربرد خود را هنگامی که برای گردشگری بسته بندی می شدند از دست داده اند.

توسعه پایدار گردشگری

تفاوت های توسعه جایگزین و توسعه پایدار را توضیح دهید.

تاکید هر دو بر توسعه و رفاه انسان است. محیط زیست نیز عاملی است که در هر دو به آن توجه می شود. با این حال، توسعه پایدار به چند طریق با توسعه جایگزین به حسب ویژگیهای فضایی و زمانی فرق می کند. در توسعه جایگزین به تمرکز بر زمینه خاص اجتماعی در زمان های خاص اشاره می شود اما در توسعه پایدار تمرکز بسیار گسترده تر است.

سه اصل مهم توسعه پایدار:

الف) چشم اندازی کلی لازم است، توسعه و پایداری زیست محیطی چالش های جهانی هستند.

ب) تاکید باید بر آینده بلندمدت باشد.

پ) اگرچه تمرکز توسعه باید مردم محور باشد، این چالش برای رسیدن به تساوی درون نسلی و بین نسلی است؛ توسعه باید برای همه افراد درون و هم بین نسلها منصفانه و عادلانه باشد.

عوامل حاکم بر توسعه پایدار (چالش های توسعه جهانی):

- فقر
- جمعیت
- مشارکت
- پیشگیری و مدیریت بحران
- موضوع مشترک این عوامل، محیط زیست یا استفاده پایدار و تخصیص منابع است.
- ویژگی متمایز توسعه پایدار که جداکننده آن از پارادایم های قبی است: جایگاه مشخص توسعه در چارچوب زیست محیطی است. توسعه پایدار صرفا دربرگیرنده عوامل زیست محیطی نیست؛ شالوده واقعی آن پایداری زیست محیطی است.

توسعه پایدار گردشگری یا گردشگری پایدار:

توسعه پایدار گردشگری رویکردی گردشگری محور که هدف عمده آن حفاظت از منابع طبیعی، مصنوعی، و اجتماعی-فرهنگی است که گردشگری به آنها وابسته است و نه به نقش بالقوه گردشگری در توسعه پایدار یک مقصد یا یک منطقه.

تعریف سازمان جهانی گردشگری از توسعه پایدار: **را توضیح دهید.**

توسعه ای که نیازهای گردشگران کنونی و مناطق میزبان را برآورده می کند در حال که فرصت رابرای آینده حفظ و به آن کمک می کند.

سه اصل اساسی برای توسعه پایدار گردشگری را توضیح دهید.

- گردشگری باید گزینه به رسمیت شناخته شده توسعه اقتصادی پایدار باشد و وقتی در حوزه های قدرت، تصمیم گیری انجام می شود باید با دیگر فعالیت های اقتصادی یکسان در نظر گرفته شود.
- باید پایگاه اطلاعات مربوط به گردشگری وجود داشته باشد تا به شناسایی، تحلیل و نظارت فعالیت های گردشگری در رابطه با سایر بخش های اقتصادی مجوز داده شود.
- توسعه گردشگری باید به شیوه ای انجام شود که با اصول توسعه پایدار سازگار باشد.

پیامدهای گردشگری در ابعاد توسعه

• گردشگری و محیط:

- پیامدهای زیست محیطی

- پیامدهای اجتماعی-فرهنگی

- پیامدهای اقتصادی

گردشگری و محیط

گردشگری یک فعالیت وابسته به محیط است. محیط گردشگری دربرگیرنده:

• منابع و جاذبه های طبیعی

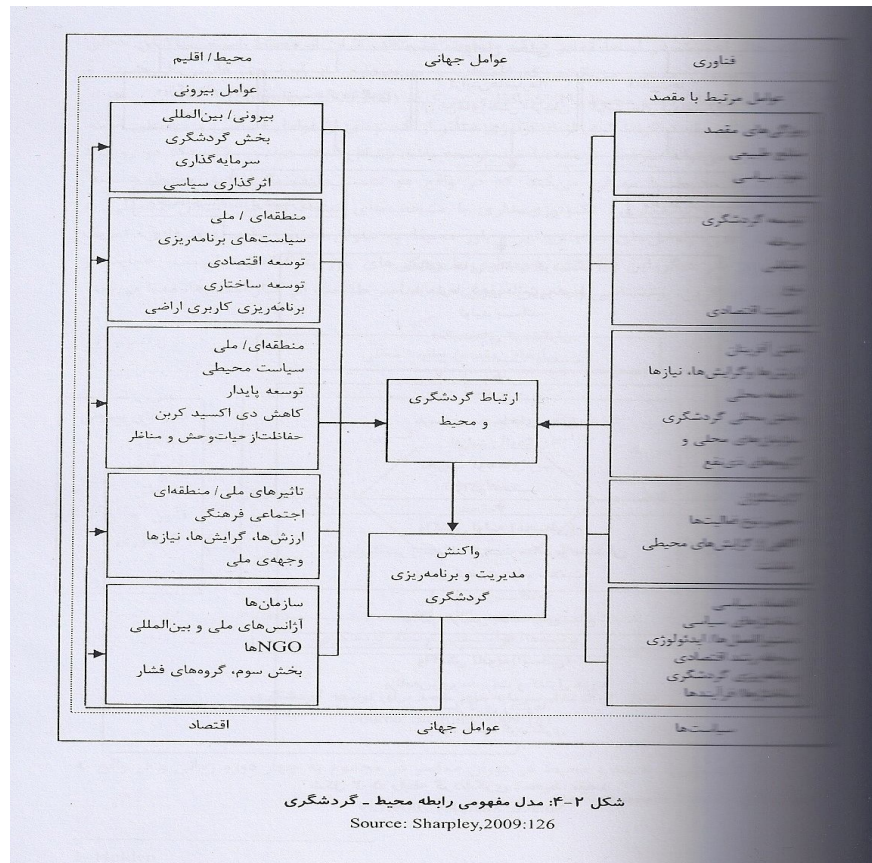
• سازه های دست بشر و بافت اجتماعی، تاریخی، فرهنگی (هویت مکان)

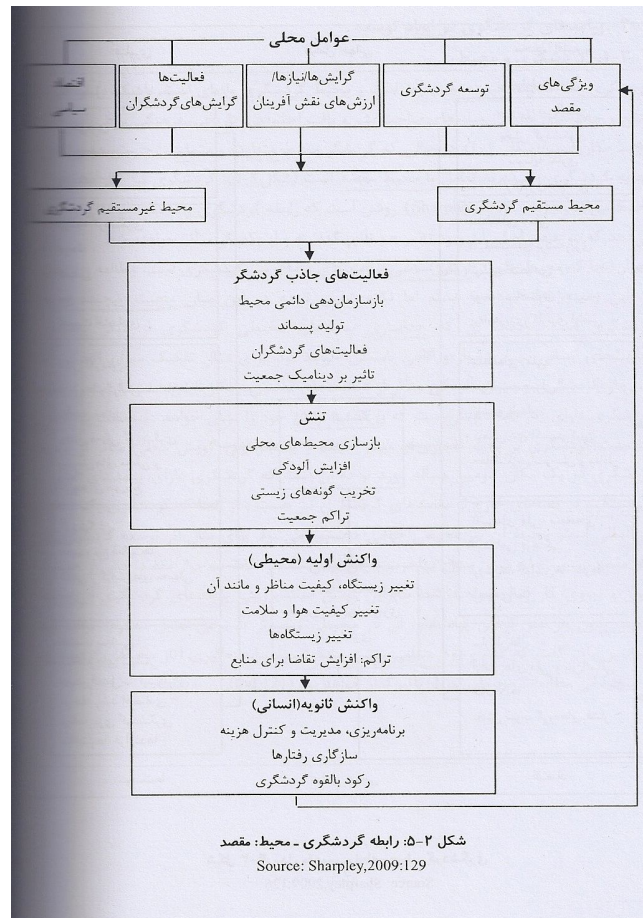
محیط از ارکان اساسی برنامه ریزی و مدیریت گردشگری است. بنابراین، مطالعه و پژوهش در این زمینه اجتناب ناپذیر است.

ماهیت پیچیده محیط گردشگری را توضیح دهید:

- جداسازی پیامدهای محیطی گردشگری از دیگر فعالیت های انسانی بسیار دشوار و گاهی ناممکن است.
- گردشگری دارای آثار نامحسوسی است که گاه با گذشت زمان خود را نشان می دهد.

- گردشگری دارای آثار غیرمستقیم و القایی در فضاهایی خارج از مقصد گردشگری نیز هست. گردشگری فعالیتی بین‌المللی است.
- عدم وجود مبنایی برای روشن و دقیق برای اندازه‌گیری آثار محیطی گردشگری، در پیچیدگی مطالعات تأثیرگذار است.

تمایز درک متفاوت دست اندرکاران از محیط:

- ساکنان محلی و گردشگران درک متفاوتی نسبت به محیط دارند:

دو رویکرد ایدئولوژیک به توسعه: **را توضیح دهید.**

- تکنولوژی مدار (Technocentrism): اعتقاد به حل مسائل محیطی به کمک دانش فنی، راه حل‌های سنجش پذیر و باور محیط به عنوان منبعی برای بهره برداری
- بوم مدار (Ecocentrism): باور به شگفتی طبیعت، حمایت از فناوری‌های جایگزین، بوم‌شناسی و پذیرش حقوق همه عناصر طبیعت در کنار انسان‌ها.

ارتباط گردشگری، جامعه و محیط در دوران معاصر را توضیح دهید.

ارتباط گردشگری، جامعه و محیط در دوران معاصر چهار دوره است:

- دوره اول: همزیستی مسالمت آمیز (پس از جنگ جهانی دوم تا 1950)
- دوره دوم: تعارض (از سال 1950 تا سال 1980)
- دوره سوم: آرمان گرایی (از سال 1980 تا سال 2000)
- دوره چهارم: واقع گرایی (از سال 2000 تا کنون)

تحول توسعه در تفکر محیطی:

-نگرانی از اثرات منفی بشر بر محیط زیست از دوران باستان آغاز شده است.

-قرون 16 و 17: محوریت انسان بر طبیعت و غلبه بر آن، پیامدهای منفی رشد (انسان و جمعیت): نگرانی از کمبود مواد غذایی

-قرن 19: تحولات سریع اجتماعی و اقتصادی = نیاز به مدیریت منابع و حفظ آنها. ظهور جوامع حفظ حیات وحش و جنبش پارکهای ملی در آمریکای شمالی. بوم شناسی (اکولوژی) یک رشته دانشگاهی

-نیمه اول قرن 20: محافظت از زیستگاهها، گونه ها، میراث باستانی و دسترسی به مناطق آزاد

-1960: محیط زیست در مفهوم سیاسی و اجتماعی خود بر سر زبان ها افتاد.

-پس از جنگ جهانی دوم (1945): سیاست ها برای رشد اقتصادی: هرچه نظام صنعتی کالای بیشتری تولید کند مصرف کنندگان راضی تر خواهند بود.

عصر مصرف گرایی و فراوری های صنعتی که منجر به این سیاست شد، هیچ مسولیت محیطی را تعیین نکرد و تولید مداوم یافت، تا جایی که آلودگی محیط زیست افزایش یافت.

گردشگری یک فرآیند صنعتی نیست ولی می توان آن را بخشی از این فرآیند تولید قلمداد کرد. به طوری که گردشگری نیازمند منابع است و به راههای مختلفی می تواند آلودگی تولید کند.

-از دهه 1960: موضوع رشد اقتصادی زیر سوال رفت و این موضوع همراه بسیاری از فجایع زیست محیطی جنجال برانگیز جرقه ای برای آغاز جنبش محیطی معاصر شد.

- افزایش نگرانی های زیست محیطی گردشگری:
- توجه روزافزون جهانی به پیامدهای محیطی منفی توسعه گردشگری و فعالیت های مربوطه به تمرکز بر اشکال جایگزین گردشگری و بهبود برنامه های محیطی منجر شده است.
- اصل زیربنای این موضوع توسعه پایدار است که در مبحث گردشگری به عنوان گردشگری پایدار و نیز توسعه پایدار گردشگری مطرح است.

پیامدهای زیست محیطی:

- پیامدهای زیست محیطی توسعه گردشگری نتیجه ورود حجم انبوهی از گردشگران مرفه است که به استاندارد نسبتا بالایی از امکانات عادت دارند.
- گردشگری در نواحی طبیعی با ویژگی منحصر بفرد شکل می گیرد.

عوامل تاثیرگذار در پیامدهای زیست محیطی گردشگری را نام ببرید:

- حجم بازدید و ورود گردشگر، انعطاف پذیری اکوسیستم طبیعی، روابط مکانی-زمانی توسعه، طبیعت تحول گرایانه توسعه
- در توسعه پایدار گردشگری بررسی پیامدهای آن بر محیط زیست ضروری است.

پیامدهای مثبت گردشگری بر محیط زیست را توضیح دهید:

- گردشگری هم درآمد ایجاد می کند و هم انگیزه حفظ، حمایت و آبادانی محیط زیست طبیعی عرصه های گردشگر پذیر را به وجود می آورد.
- از حفظ و آبادانی فضاهای تاریخی مانند خانه های روستایی، باغ ها و گردشگاهها حمایت می کند.
- زمینه بازسازی ساختمانهای قدیمی و متروک را فراهم می آورد.

- افزایش درک ساکنان محلی نسبت به اهمیت چشم اندازها، حیات وحش و میراث طبیعی و حفاظت از آنها را به دنبال دارد.
- باعث جمع آوری وجوه از طریق روش استفاده کننده می پردازد. برای اداره محل های حساس و طبیعی براساس اصول پایداری می شود.
- رفتار و احترام نسبت به محیط زیست را بهبود می بخشد.
- با انجام فعالیت هایی از قبیل دفع زباله، تنظیم آئین نامه های ترافیک و اصلاح ساختمان ها، زمینه بهبود محیط زیست فراهم می شود.
- به حفظ منابع طبیعی در برابر آسیب های احتمالی ناشی از توسعه سایر فعالیتهای منجر می شود. به عبارتی دیگر گردشگری راهی برای محافظت از منابع طبیعی و جلوگیری از توسعه صنایع آلاینده است.

پیامدهای منفی گردشگری بر محیط زیست

- محیط زیست برای گردشگری، انعطاف پذیر و قابل توسعه است. تعداد زیاد گردشگران و امکانات تفریحی اگر به طور صحیح کنترل و اداره نشود، ویژگی های زیست محیطی ای که گردشگران را جذب می کند کاهش می دهد یا حتی نابود می کند.
- پیامدهای منفی گردشگری بر محیط از تنش مفرط آن بر ظرفیت تحمل ناشی شده و اثرات مستقیم آن از طریق توسعه فضاهای فیزیکی حاصل می شود.

• پیامدهای منفی گردشگری بر محیط به سه بخش عمده تقسیم می شود:

- مصرف منابع
- رفتارهای ساکنان و گردشگران در قبال محیط
- آلودگی

پیامدهای منفی توسعه گردشگری بر محیط زیست را نام ببرید:

مشکلات	پیامدها
امکان دستیابی ساکنان بومی و محلی به منابع طبیعی محدود می شود. ایجاد زیرساخت ها برای توسعه گردشگری ممکن است به اکولوژی منطقه آسیب برساند. تخصیص منابع به گردشگری برای سایر بخش ها هزینه های زیادی دارد.	الف. مصرف منابع گردشگری در مصرف منابع طبیعی به ویژه آب و خاک با سایر اشکال توسعه انسانی رقابت می کند. مصرف منابع در گردشگری منجر به تغییرات اکولوژیکی مقصد و آسیب جدی به پوشش گیاهی و زندگی می شود.
احتمال دارد درآمدهای ناشی از گردشگری باعث تشویش و وسوسه مردم محلی به کسب درآمد هرچه بیشتر از منابع موجود یا نادیده گرفتن مقررات در زمینه بهره برداری از این منابع شود. این امر می تواند پیامدهای منفی مختلفی برای محیط های فیزیکی و فرهنگی دربر داشته باشد.	ب. رفتار مردم در قبال محیط
گردشگری می تواند پدیدآورنده انواع زیادی از آلودگی ها شود. ممکن است این تاثیر در مقیاس محلی، منطقه ای یا جهانی باشد. در مقصدهای گردشگری آثار آلودگی به سطح توسعه گردشگری در مقصد و چگونگی مدیریت و برنامه ریزی برای استفاده از منابع طبیعی بستگی دارد.	ج. آلودگی -آلودگی آب -آلودگی هوا -آلودگی صوتی -آلودگی چشم اندازها

آثار منفی بهره برداری انسان از محیط در رابطه با گردشگری را نام ببرید:

ایجاد پیاده راه و فرسایش اردوگاه ها و فرسایش زباله های رها شده شلوغی جمعیت خودروهای تفریحی و راه ایجاد شده در اثر آنها آسیب به ترکیب جانوری مشکلات مربوط به زباله های انسانی اختلال در حیات وحش تنازع کاربران آلودگی آب توسعه مفرط علف های هرز، قارچ ها و گونه های سمی زباله های انسانی و جامد تخریب فرهنگی	قایق هایی که به ساحل آسیب می زنند از دست رفتن زیستگاهها آلودگی هوا آتش سوزی اثرات منفی بر چشم انداز ماهی گیری مفرط تاثیر بر پوشش گیاهی آسیب رسیدن به صخره ها فرسایش خاک افزایش خطر آتش سوزی آسیب به مکان های باستانی لگدکردن در توسط اسب یا انسان تغییر در دوره های آبی نوشتن یادگاری
---	---

پیامدهای اجتماعی-فرهنگی توسعه گردشگری

اثرات اجتماعی و فرهنگی گردشگری شیوه‌هایی هستند که در آن گردشگری تغییراتی را در نظام‌های ارزشی، رفتار فردی، روابط خانواده، سبک زندگی جمعی، مراسم سنتی و سازمان‌های اجتماعی ایجاد می‌کند.

گردشگران در مدت اقامت در مقصدهای گردشگری با ساکنان محلی ارتباط و تماس برقرار می‌کنند و نتیجه حاصل از روابط متقابل آنها در کیفیت زندگی، نظام ارزشی، تقسیم کار، روابط خانوادگی، الگوهای رفتاری، آداب و سنت‌های جامعه میزبان تغییراتی را به وجود می‌آورد.

شش طبقه از پیامدهای اجتماعی و فرهنگی گردشگری (فیگورلا) کدامند؟

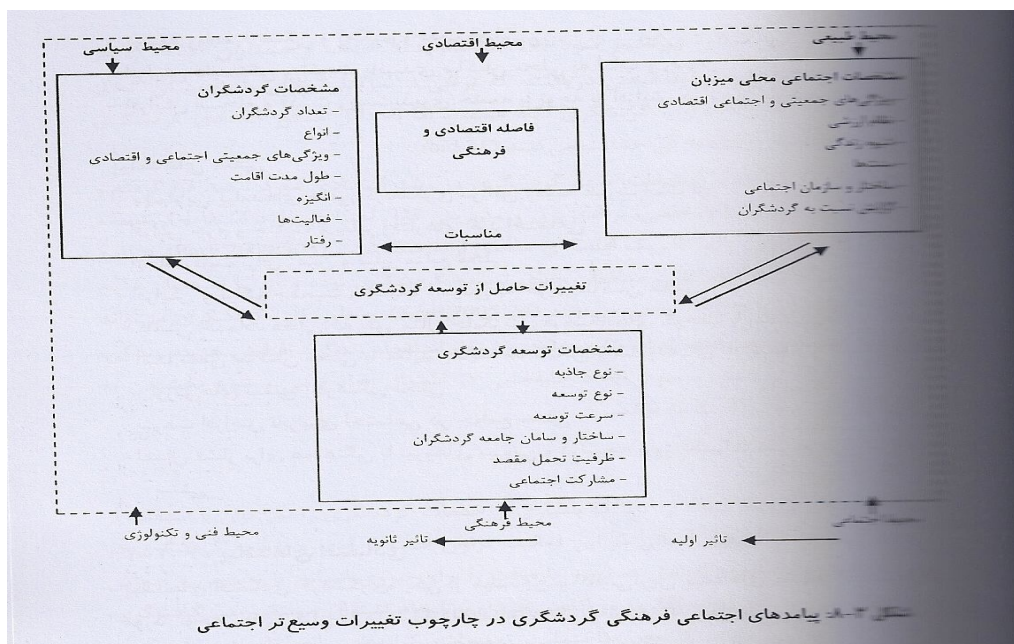
- تاثیر بر ساختار جمعیت
- تغییر شکل شیوه‌های اقامت
- تغییر شکل ارزش‌ها
- تاثیر بر شیوه زندگی سنتی
- اصلاح الگوی مصرف
- منافع برای گردشگران

شش طبقه از پیامدهای اجتماعی و فرهنگی گردشگری (پیزام) را نام ببرید:

- جمعیت‌شناختی (اندازه، جمعیت، سن، تغییر هرم سنی)
- سکونت (تغییر نحوه سکونت، توزیع سکونت)
- فرهنگی (تغییر در سنت، عرف و زبان)
- تغییر شکل معیارها و نرم‌ها (ارزش‌ها، اخلاقیات، نقش‌های جنسیتی)
- اصلاح الگوی مصرف (زیرساخت، کالا)
- تاثیر بر محیط زیست (آلودگی و ترافیک)

پیامدهای اجتماعی فرهنگی گردشگری تحت تاثیر سه عامل اصلی است:

- ویژگی های جامعه میزبان
- مشخصات گردشگران
- مشخصات توسعه گردشگری (که در همه جوامع و مقاصد یکسان نیست)

پیامدهای مثبت اجتماعی فرهنگی گردشگری را نام ببرید:

- حفظ و تداوم آداب و رسوم و فرهنگ
- تقویت و حمایت از خدمات محلی مانند حمل و نقل عمومی و مراقبت های بهداشتی
- توسعه امکانات و جاذبه های جدید، مانند امکانات فرهنگی، مراکز تفریحی یا ورزشی
- افزایش روابط اجتماعی در جوامع دورافتاده و ایجاد فرصت هایی برای مبادله
- افزایش آگاهی نسبت به فرهنگ محلی، حرفه ها و هویت فرهنگی
- افزایش نقش زنان در جوامع سنتی تر و افتاده تر
- توسعه روابط فرهنگی و تحکیم وحدت محلی
- افزایش دلبستگی و تقویت پابندی ساکنان محلی به آداب و رسوم
- افزایش انسجام و قدرت زیست پذیری جامعه با توجه به افزایش درآمد و ایجاد فرصت های شغلی

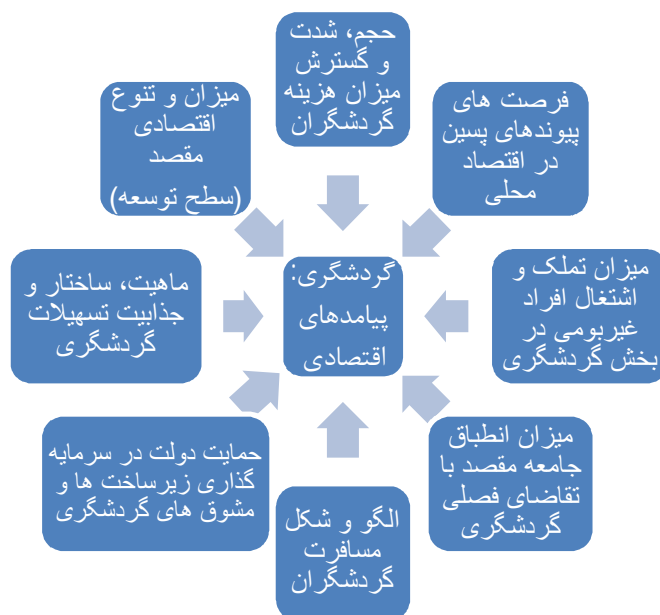
پیامدهای منفی اجتماعی فرهنگی گردشگری را نام ببرید.

- افزایش جرم و جنایت و رفتارهای ضداجتماعی
- ایجاد رقابت برای زمین و سایر منابع محلی
- افزایش و تراکم جمعیت و آسیب رسیدن به حریم ساکنان محلی
- کاهش خدمات محلی، مثل ازبین رفتن فروشگاههای کوچک
- آشناسدن ساکنان محلی با عقاید جدید، مدلباس و شیوه های نادرست، و آسیب رسیدن به ارزش های سنتی-فرهنگی محلی
- سرعت افزایش نابرابری اجتماعی در جوامع محلی
- اعمال فشار برای هماهنگی با نیروهای بیرونی و در نتیجه بروز تغییرات سریع در ارزش ها و رسوم سنتی

پیامدهای اقتصادی توسعه گردشگری

پیامدهای اقتصادی توسعه گردشگری یکی از مهم ترین و کانونی ترین پیامدهای توسعه گردشگری است که مورد توجه جدی قرار دارد. مطالعات اولیه در دهه 1960، بیشتر بر پیامدهای مثبت اقتصادی این پدیده متمرکز بود. ولی در دهه 1970، پیامدهای اقتصادی توسعه گردشگری با نگرش توسعه گسترده مورد ارزیابی پژوهشگران قرار گرفت. در این دوره رویکرد منفی بر توسعه گردشگری حاکم بود و غالباً بر آثار منفی آن تاکید می شد. در دهه های 1980 و 1990، پیامدهای مثبت و منفی به طور متوازن مدنظر قرار گرفت.

اهمیت اقتصادی گردشگری در تعیین گرایش های ساکنان نقش اساسی ایفا می کند. به طوری که با افزایش منافع اقتصادی، گرایش ساکنان مطلوب تر می شود. تحقیقات نشان داده که برخی از ساکنان محلی با وجود آنکه از بسیاری پیامدهای منفی و نامطلوب گردشگری آگاه هستند، اما به دلیل منافع اقتصادی گردشگری برای آنها و جامعه خود از توسعه آن حمایت می کنند. گردشگری می تواند پیامدهای مثبت و منفی مانند کارآفرینی، درآمد، ارتقا استاندارد زندگی، افزایش هزینه زندگی، منسوخ شدن برخی فعالیت های مرسوم، ایجاد جابه جایی در اشتغال افراد بومی، تنوع بخشیدن به فعالیت های اقتصادی به همراه داشته باشد.

عوامل موثر در اثرات اقتصادی گردشگری (Telfer & Sharply, 2008: 181) را با رسم نمودار توضیح دهید.

پیامدهای اقتصادی توسعه گردشگری را نام برده و به اختصار توضیح دهید.

- ایجاد فرصت های شغلی (فعالیتی کاربر، اشتغال فصلی و پاره وقت، ایجاد مشاغل غیر پایه در کنار مشاغل پایه)
- درآمد و استاندارد زندگی (تاثیر بر استانداردهای زندگی، افزایش سرمایه گذاری، افزایش فعالیت های تجاری)
- افزایش هزینه زندگی (افزایش قیمت کالا و خدمات و قیمت زمین و مسکن که پیامدهای منفی هستند)

مدیریت پیامدهای گردشگری

• مدیریت پیامدهای زیست محیطی گردشگری شامل چه مواردی است؟

-سیاست گذاری و برنامه ریزی

-توسعه گردشگری و تاسیس تشکیلات ذیربط

-اداره امور گردشگری

-سازگاری با محیط

-بازاریابی و تبلیغات

-آموزش

- پژوهش و نظارت

- ارائه راهکارهایی برای به حداقل رساندن مصرف منابع

• **مدیریت پیامدهای اجتماعی- فرهنگی گردشگری شامل چه مواردی است؟**

-اطلاعات پیش از سفر

-تفسیر در محل

-بازاریابی اجتماعی

-ایجاد فرصت هایی برای تماس های فرهنگی

-مهارت های ارزیابی

-تشریح و توجیه مسائل و مولفه های مرتبط با گردشگری در مقصدهای گردشگری

-ایجاد بسترهایی برای مشارکت جامعه میزبان در فرایند برنامه ریزی و توسعه گردشگری

-ارائه آموزش های لازم برای افزایش مهارت حل مساله و تعارض

-ایجاد تشکیلات مناسب در مقصدهای گردشگری

• **مدیریت پیامدهای اقتصادی گردشگری شامل چه مواردی است؟**

-مدیریت و برنامه ریزی بهتر برای گردشگران

-هماهنگ کردن فعالیت ها در تمام سطوح دولتی

-ایجاد هماهنگی بین سازمانها، نهادها و جامعه مانند بخش عمومی و خصوصی

-نظارت بهتر و مطلوب تر بر امور و ارزیابی عملیات انجام شده

-طرح ریزی و ارائه آموزش های لازم در گردشگری و ایجاد فرصت های مناسب برای برنامه های آموزشی

-حمایت های لازم در زمینه بازاریابی و تبلیغات

-ایجاد فرصت های برابر استخدام و برنامه های آموزشی و تبلیغاتی در همه بخش ها جامعه

هدف های گردشگری پایدار: را توضیح دهید.

-بهبود کیفیت زندگی جامعه میزبان

-رعایت برابری یا مساوات بین دو نسل و در درون یک نسل

--حفظ کیفیت محیط زیست از طریق حفظ سیستم زیست محیطی

-حفظ یکپارچگی و انسجام فرهنگی و همبستگی اجتماعی بین جوامع

-ایجاد تسهیلات و امکانات به گونه ای که دیدار کنندگان بتوانند تجربه های ارزشمندی کسب کنند.

ویژگی های گردشگری پایدار: را نام ببرید.

تجربه های باارزش و باکیفیتی به بازدیدکننده ارائه دهد.

موجب تقویت عدالت اجتماعی گردد، افراد محلی را در امور مشارکت دهد و به نیازهای آنان توجه کند.

در امور برنامه ریزی و تصمیم گیری، افراد محلی را مشارکت دهد و ایجاد شغل نماید.

در محدوده منابع موجود فعالیت کند. اثرات منفی که بر این منابع وارد می آید، به کمترین مقدار ممکن برساند.

با استفاده از روش های مناسب ضایعات را بازیافت کند و در این باره تدبیرهای لازم بیندیشد.

برای نسل کنونی و نسل های آینده امکانات تفریحی، گردشگری، آموزشی و فرهنگی فراهم آورد.

به فرهنگ منطقه احترام بگذارد و فعالیت هایش به گونه ای باشد که آن فرهنگ را منعکس کند.

برای دیدارکنندگان تجربه ارزشمند به بار آورد، امکاناتی را فراهم آورد که آنها بتوانند منطقه یا امکانات آن مکان

را درک کنند. و بازدیدکنندگان تشویق می شوند که در حفظ محیط زیست و فرهنگ جامعه میزبان بکوشند.

تلاش برای توسعه، گسترش و یا تضمین پایداری خود، که موجب زیان جامعه نشود.

با برنامه های محلی، منطقه ای و ملی سازگار باشد.

اصول توسعه پایدار گردشگری به تفکیک ابعاد: **را توضیح دهید.**

مفهوم	اصول	ابعاد
حفظ و ارتقاء تنوع طبیعی، اجتماعی و فرهنگی و انعطاف پذیری	حفظ تنوع	پایداری
حمایت از دامنه وسیعی از فعالیت های اقتصادی محلی، به احتساب آوردن هزینه ها و ارزش های محیطی، عدم آسیب رسانی به محیط	حمایت از اقتصاد محلی	اقتصادی
ارائه اطلاعات کامل و مسئولانه برای گردشگران، افزایش احترام به محیط های طبیعی، اجتماعی و فرهنگی نواحی مقصد	بازاریابی مسئولانه گردشگری	
محافظت و استفاده پایدار از منابع طبیعی، اجتماعی و فرهنگی	استفاده پایدار از منابع	پایداری
کاهش مصرف مفرط، عدم اتلاف هزینه های بازیابی و خسارت در بلندمدت	کاهش مصرف مفرط و اتلاف منابع	اکولوژیکی
آموزش رویه های پایدار تجاری به کارکنان، به کار گیری کارکنان محلی در تمامی سطوح، بهبود کیفیت محصول گردشگری	آموزش کارکنان	پایداری فرهنگی
تحقیقات و نظارت مداوم این صنعت با استفاده از مجموعه داده ها و تحلیل های کارآمد برای حل مشکلات و متوجه ساختن منافع به مقصد گردشگری	انجام تحقیقات	
ادغام توسعه گردشگری در چارچوب برنامه ریزی راهبردی محلی و ملی و ارزیابی تاثیرات محیطی آن جهت استمرار بلندمدت گردشگری. برنامه ریزی یکپارچه در حوزه هماهنگ سازی کالاها و مشارکت بین سازمانهای دخیل	یکپارچگی در برنامه ریزی گردشگری	پایداری اجتماعی محلی
مشارکت کامل جوامع محلی در بخش گردشگری جهت سودآوری و ارتقاء تجربه گردشگری	مشارکت جوامع محلی	
مشاوره بین صنعت گردشگری و جوامع محلی، سازمانها و نهادها جهت کارردن در راستای یکدیگر و حل و فصل تضادهای بالقوه ممکن	مشورت با نقش آفرینان و عموم مردم	

Schorner, 2010, 92